

Commissie monitoring waddengas 2006

Advies en opmerkingen naar aanleiding van rapportages verslag jaar 2009 door de Nederlandse Aardolie Maatschappij BV (NAM) in verband met de gaswinning vanaf de locaties Moddergat, Lauwersoog en Vierhuizen.

1. Inleiding

1.1. Commissie monitoring waddengas 2006

Het instellen van de Commissie monitoring waddengas 2006 (hierna de Commissie) is voorgeschreven in de door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit verleende Natuurbeschermingswetvergunningen voor de gaswinning vanaf de locaties Moddergat, Lauwersoog en Vierhuizen. De Commissie is samengesteld uit afgevaardigden van een zestal instanties (leden) en een onafhankelijke voorzitter. De voorzitter is, na overleg met de commissieleden, door NAM aangesteld. Bij de samenstelling van de Commissie is primair rekening gehouden met een keuze uit instanties die beheer- en bestuurstaken en eigendommen in het betreffende deel van de Waddenzee hebben. Tevens zijn de Waddenvereniging, It Fryske Gea en Staatsbosbeheer als belangrijke natuurbelangenbehartigers van de Waddenzee, opgenomen in de Commissie.

De Commissie is eind 2006 ingesteld en bestaat momenteel uit de volgende leden:

Leden	Naam
Voorzitter	Ir. J.R. Hoogland
Waddenvereniging	Drs H. van Kersen
It Fryske Gea	Drs U.G Hesper
Staatsbosbeheer	Dr. E.J. Lammerts
Rijkswaterstaat	Ir. A. Prakken
Provincie Friesland	Ing P.N.J. Bot
Gemeente Dongeradeel	Mr F.R. van Dijk

Het secretariaat van de Commissie wordt gevoerd door de NAM.
Het correspondentieadres is:

Nederlandse Aardolie Maatschappij BV
t.a.v. secr. Commissie monitoring waddengas 2006
J.P. van de Water
Postbus 28000
9400 HH Assen

1.2. Doel en taken van de Commissie

De Commissie wordt betrokken bij de monitoring met betrekking tot de gaswinning vanaf de gaslocaties Moddergat/Lauwersoog/Vierhuizen. Dit zijn gaswinninglocaties die op land liggen in de gemeenten Dongeradeel en De Marne. Vanaf deze locaties wordt waddengas geproduceerd met toepassing van het Hand aan de Kraan principe. Dit principe is geregeld en uitgewerkt in de verleende vergunningen op grond van de Mijnbouwwet en de Natuurbeschermingswet 1998. De Commissie heeft als taak toe te zien op de kwaliteit van de gebruikte onderzoeksmethoden en te fungeren als klankbord. Verder vervult de Commissie ook een informerende rol naar haar achterban. Vóórdat alle monitoringrapporten door de NAM worden ingediend bij de ministers van Economische Zaken en Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit, stelt de Commissie een advies op (zijnde dit advies) over de monitoring. Dit advies wordt gelijktijdig met de officiële rapportages ingediend bij voornoemde ministers.

1.3. Hand aan de Kraan principe

Het hand aan de Kraan principe kent twee soorten parameters te weten sturing- en signaleringparameters. De sturingparameters zijn de parameters waarop de gaswinning primair wordt gestuurd. De signaleringparameters zijn de parameters die in de monitoring worden meegenomen om signalen van afwijkende ontwikkelingen van beschermde natuurwaarden in het monitoringgebied te kunnen achterhalen.

1.4. Sturingparameters

Gaswinning vanaf voornoemde gaslocaties veroorzaakt bodemdaling in de Waddenzee. Die bodemdaling kan binnen bepaalde grenzen op een natuurlijke wijze worden opgevangen door zand- en slibafzetting ook wel sedimentatie genoemd. Zolang de bodemdaling en zeespiegelstijging in de Waddenzee (enigszins vertraagd) wordt opgevangen door de sedimentatie mag er geen schade aan de natuur worden verwacht. Om dit te controleren wordt jaarlijks de gemiddelde bodemdalingsnelheid in de betrokken kombergingsgebieden Pinkegat en Zoutkamperlaag bepaald. De sedimentatiecapaciteit van kombergingen (natuurgrenzen) en het te hanteren zeespiegelstijgingsscenario zijn daarbij op grond van verleende vergunningen een gegeven.

De gaswinning en daarmee de snelheid van bodemdaling, is zo ingeregeld (op basis van een goedgekeurd winningsplan door de minister van Economische Zaken) dat de natuurgrens niet wordt of dreigt te worden overschreden.

1.5. Signaleringparameters

Naast de gemiddelde bodemdalingsnelheid worden ook abiotische en biotische parameters gemonitord. Deze monitoring heeft een signaalfunctie: verificatie of er daadwerkelijk geen afwijkende ontwikkelingen optreden in deze parameters. Nadat betreffende gegevens zijn verzameld worden de monitoringresultaten door de NAM voorgelegd aan de Commissie.

De monitoring vindt plaats op basis van een door de minister van LNV goedgekeurd monitoringsplan. Een uitwerking van het monitoringsplan is het monitoringsprogramma 2007-2012. Dat document bevat een meer gedetailleerd programma met daarin de relevante te monitoren biotische en a-biotische waarden. Het monitoringsprogramma is geldig voor de duur van 6 jaar en is, na overleg met de Commissie, door LNV-Noord goedgekeurd in januari 2007.

1.6. Bijeenkomsten van de Commissie

De Commissie komt periodiek bijeen. Van deze bijeenkomsten worden verslagen gemaakt, vastgesteld en bekend gemaakt via de website www.nam.nl. In 2009 is de Commissie 4 keer bijeen geweest. (zie verslagen van de commissievergaderingen op 2 april, 23 april, 15 mei, en 10 december 2009 op www.nam.nl)

2. Beoordeelde documenten

Het advies en de opmerkingen van de Commissie zijn opgesteld naar aanleiding van de volgende rapportages over 2009:

Tabel 1: Overzicht rapportages voor het jaar 2009.

MONITORINGONDERDEEL	INSTANTIE	RAPPORTAGE (type rapportage; zie tekst)
Waddenzee: het abiotische systeem		
Bodemdaling	NAM	EP201003319517: Resultaten uitvoering Meet- en Regelcyclus 2009 (1)
Hoogteligging/arealen	NAM RIKZ RWS	EP200911320267: Uitwerking lodinggegevens RWS 1985-2002 (3 cycli) t.b.v. de monitoring gaswinning 2009 (1) EP201005301455. Uitwerking lodinggegevens RWS 2003-2008 (cyclus 4); de nulsituatie voor de MLV winningen (1). Lekkerkerk, H.J. & C. van Tooren, B. van Mierlo, E. van der Meulen, 2006. Gevolgen en omvang van verschillen LRK en waterstandgecorrigeerde dieptemetingen. Periplus Consultancy BV, Amsterdam. Rapport 2006.005 (2 en 3). Brief RWS (3) Notitie RWS: Loding- en LIDAR metingen
Sedimentatie: - wad (spijkermetingen)	NCA	Tussenverslag wadsedimentatiemetingen Ameland, Engelsmanplaat, Paesens en Schiermonnikoog. Jaar 2009. (1 en 2)
- kwelder (SEB-metingen)	NAM IMARES	Geen rapportage; zie paragraaf 3.1.3 Rapport nr. C008/10: Jaarrapportage 2009: vegetatie en opslibbing in de Peazemerlannen en referentiegebied west-Groningen (1 en 2)
Areaal habitats (droogvallend en nat wad)	NAM/ Deltares	Rapportage LIDAR proefproject 2010 (1 en 2)
Waddenzee: het biotische systeem		
Kweldervegetatie	IMARES	Rapport nr. C008/10: Jaarrapportage 2009: vegetatie en opslibbing in de Peazemerlannen en referentiegebied west-Groningen (1 en 2)
Bodemdieren	NIOZ	Rapport maart 2010: Benthic macrofauna in relation to natural gas extraction in the Dutch Wadden Sea (1 en 2)
Wadvogels/broedvogels	SOVON	Onderzoeksrapport 2010/04: Voortgangsrapportage monitoring vogels in de Waddenzee in het kader van de nieuwe gaswinningen over de periode 1990-2008 (1 en 2)
Lauwersmeer: het abiotische en biotisch systeem		
Areaal/oppervlakte habitat ofwel vegetatiestructuur	A&W	Rapport nr. 1451: Monitoring effecten bodemdaling op vegetatie in de Lauwersmeer (1 en 2)
Vegetatie (incl. grondwater en bodemchemie)	A&W	Rapport nr. 1451: Monitoring effecten bodemdaling op vegetatie in de Lauwersmeer (1 en 2)
Watervogels	SOVON/SBB	inventarisatierapport nr. 2009/26: Watervogels in het Lauwersmeer in 2008/2009 (1)
Broedvogels	SOVON/SBB	inventarisatierapport nr. 2009/27: Broedvogels in het Lauwersmeer in 2009 (1)
Waddenzee & Lauwersmeer		
Integrale beoordeling	NAM	EP201005301457 Samenvatting monitoringrapporten 2009 en integrale beoordeling

3. Bevindingen van de Commissie

3.1. Algemeen

De Commissie stelt vast dat er ten aanzien van uitgevoerde rapportages met betrekking tot het meten en monitoren in 2009 wederom een grote inspanning is verricht. Jaarlijks kost het de nodige moeite om de rapportages van externe deskundigen gereed te krijgen vóór 1 mei ter indiening bij het bevoegd gezag. Sommige rapporten zijn hierdoor incompleet dan wel komen later beschikbaar. De Commissie acht dit niet onoverkomelijk omdat de beoordeling

van de waarnemingen van de signaleringparameters gebaseerd wordt op vergelijking van referentiegebieden en trendafwijkingen over een reeks van jaren.

Een deel van de Commissie is betrokken geweest bij een technisch overleg op 16 maart 2010 over de uitkomst van de integrale beoordeling 2009 en over de monitoringopzet van een aantal relevante parameters.

De Commissie hecht waarde aan voornoemd (jaarlijkse) technisch overleg tussen diverse deskundigen, bevoegde gezagen, Commissieleden, Auditcommissie en NAM en wenst indien van toepassing daar in de toekomst wederom bij betrokken te worden.

De Commissie heeft de concept integrale beoordeling voor commentaar ontvangen vóór 1 april 2010. Van de inhoud van de deelrapportages is in april kennisgenomen.

Ten behoeve van terugkoppeling en communicatie naar de achterban vraagt de Commissie, evenals in 2009, om een voor het publiek eenvoudig leesbare samenvatting van enkele pagina 's waarin beknopt worden verwoord:

- de resultaten van de meet- en regelcyclus (de sturende parameters binnen het Hand aan de kraan principe)
- de resultaten van de monitoring van abiotische en biotisch parameters (de signaleringparameters)
- de conclusie

Geadviseerd wordt om deze samenvatting ook te publiceren op de NAM web-site www.nam.nl.

De Commissie heeft ook kennis genomen van het advies van de Auditcommissie gaswinning onder de Waddenzee m.b.t. de rapportages over 2008 (gerapporteerd in 2009). De Commissie stelt vast dat met een groot deel van die adviezen, voorzover mogelijk, rekening is gehouden bij de monitoring over 2009.

3.2. Sturingparameters

De Commissie heeft kennis genomen van:

-de resultaten van het doorlopen van de meet- en regelcyclus in 2009 en heeft vastgesteld dat natuurgrenzen niet worden of dreigen te worden overschreden. De Commissie acht dit instrument geschikt voor het beoogde doel.

3.3. Signaleringsparameters

De Commissie heeft kennis genomen van de rapportages als vermeld in Tabel 1 maar richt zich voor wat de beoordeling betreft voornamelijk op de 'Samenvatting monitoringrapporten 2009 en Integrale beoordeling' zijnde een samenvatting van de rapportages over 2009.

De Commissie kan zich vinden in de eindconclusies van de NAM dat uit de signaleringmonitoring lijkt te kunnen worden afgeleid dat er geen signalen zijn die duiden op afwijkende trendmatige ontwikkelingen in monitoringparameters of verschillen in ontwikkelingen tussen de kombergingsgebieden Pinkegat en Zoutkamperlaag en andere referentie kombergingsgebieden. Betreffende conclusies dienen echter te worden opgevat als een signaal met een beperkte waarde gezien de relatief korte termijn van monitoring. De Commissie verwacht dat de voorziene uitgebreide evaluatie in 2012, waarbij de uitkomsten van verschillende parameters aan elkaar gekoppeld worden, resultaten zullen opleveren met een grotere zeggingskracht.

De Commissie stelt vast dat de toepassing van de luchtfotografie vanwege de relatief grote onnauwkeurigheid geen geschikte methode is voor het beoogde doel: vaststellen en kunnen duiden van veranderingen in de parameters wadplaathoogte en oppervlakte droogvallend wad.

Daarom ondersteunt de Commissie de toegepaste methode van het in kaart brengen van wadplaathoogten, oppervlakte en droogvalduur aan de hand van een nieuwe lodingenmethodiek gecombineerd met LIDAR techniek die ook is toegepast in de laatste lodingscyclus van RWS (2003-2008). Deze metingen kunnen samen met de in maart 2010

verzamelde LIDAR data in de kombergingsgebieden Pinkegat en Zoutkamperlaag worden gebruikt als 0-situatie voor de waddenwinningen.

4. Conclusie

De Commissie onderschrijft het systeem van sturen van de gaswinning primair op toegestane bodemdalingsnelheid (de Hand aan de kraanprincipe sturingparameter). Daarnaast vervult het monitoren van signaleringparameters een sluitstuk in de monitoring ter bepaling of er wel of geen meetbaar nadelige effecten door gaswinning zijn in de betrokken natuurbeschermingsgebieden.

In 2009 is er wederom een verbetering gemaakt bij de integrale beoordeling ten opzichte van 2008. De workshop in maart 2010, waarbij het onderling koppelen van de monitoringgegevens van verschillende parameters in zowel tijd als ruimte, één van de onderwerpen was, heeft het inzicht in de monitoringmogelijkheden verder vergroot. Samen met de resultaten van de nieuwe lodings- en LIDARmethodiek verwacht de Commissie een toename in de bruikbaarheid en zeggingskracht van de signaleringparameters.

Overeenkomstig voorgaande jaren ziet de Commissie op basis van de rapportageuitkomsten geen reden om zich zorgen te maken over meetbare negatieve gevolgen vanwege onderhavige gaswinning voor de instandhoudingsdoelstellingen van de betrokken natuurbeschermingsgebieden.

Aldus getekend te Heerenveen d.d. 1 mei 2010.

ir. J.R. Hoogland
Voorzitter van de Commissie monitoring waddengas 2006